

תחקיר סיכום המלחמה - מרמת מ"מ ומעלה - שדה תימן 4.3.74
פרק ז' - צליחה - החטיבה במסגרת מבצע "אבירי לב" - 15.10.73 - 16.10.73

מח"ט

ב-15.10.73 בשעות הבוקר ניתנה קבוצת פקודות אוגדתית שהופרעה מספר פעמים ע"י התקפת מטוסים, בטסה. המשימות של האוגדה הוגדרו בצורה הבאה : שעת השין נקבעה ל-1700. חטיבה 600 משימתה היתה בשלב א' לבצע הטעייה ע"י נסיון לתקוף מכיוון "חמדיה-כישוף" מערבה לכיוון "טלוויזיה". חטיבה 14 היתה צריכה לעבור מדרום לציר "עכביש" לכיוון "לקקן" ולטהר את השטח מצפון ל"לקקן" לאורך כביש "לכסיקון" ולכיוון "מצמד", לנקות את השטח כמה שיותר צפונה בשלב ראשון עד איזור "סרוק" ואחר כך לכיוון "אושה". משימת חטיבת הצנחנים 247 עם פלוגת טנקים שתקבל מעמי לנוע אחרי חטיבה 14, לעלות על ציר "לכסיקון-נחלה", להיכנס לתוך "מצמד" ולטהר את "מצמד", לצלוח עם סירות גומי ולטהר את השטח שממערב לתעלת סואץ. החטיבה שלנו קיבלה את האחריות על כל נושא הצליחה. לצורך זה קיבלנו 4 גדודי הנדסה שהיו מורכבים מגדוד גישור, גדוד דוברות, גדוד ג'ילואה וגדוד הנדסה של האוגדה. קיבלנו ככח נוסף את כח פאצי. לסיוע הגיעו גם אנשי הנדסה נוספים, אל"מ ג'ורג'י ועוד כל מיני חבר'ה. קיבלנו ת"פ פלוגת נגמ"שים מחטיבה 14. הנושא הזה של צליחה זה ענין מורכב ביותר. קיימנו קבוצת תכנון די קצרה ובמקביל מיד כאשר קיבלנו את הפקודה הטלנו משימות על הגדודים, להעביר דוברות מציר "פדוי". היתה בעייה של אימון וגרירת גשר הגלילים. היה נושא של סיור שטח. היה נושא של ציוותים. מיד עם קבלת הפקודה התחלנו להפעיל את הכוחות. אילן מעוז מגדוד 1 נשלח לגרור את הדוברות. התחלנו לרכז את כל הכוחות באיזור "יוקון". בשעה 1400 קיימנו קבוצת תכנון עם המג"דים של ההנדסה. היו שם כל המומחים של הצליחה. אבי זוהר וג'ורג'י. כולם היו שם במבוכה מוחלטת, פחדו לתת עצות ופחדו לדבר. הם אמרו תעשה מה שאתה רוצה. האמת היא שהמצב היה מאד לא נח מכיוון שהציוד היה מפוזר בכל הארץ, והיה חוסר בטחון מוחלט ביכולת לבצע את הדבר הזה. לצורך זה קיבלנו טג"שים ו-22 טרקטורים מכל המינים. אנשי ההנדסה היו חיוורים בצורה מוחלטת והיה ברור שפה עצות טובות לא נקבל. לכן, כיוון שעל המג"דים אני סמכתי, ההחלטה היתה כזאת : כל גדוד קיבל משימה וקיבל ת"פ מג"ד הנדסה. ההחלטה היתה שגדוד 257 מקבל ת"פ את גשר הגלילים עם כל כח ההנדסה ששייך לזה. גדוד 264 מקבל ת"פ את כל הנושא של הדוברות והג'ילואה כאשר הוא התחלק לשניים, גיורא עם פלוגה של 10 טנקים התעסק עם הג'ילואה, והסמג"ד שלו אילן מעוז עם עוד 10 טנקים נסע לגרור את הדוברות מציר "פדוי". היינו צריכים לקבל עוד 10-12 דוברות שגררו בשבילנו מצפון מאיזור "חצב", שהיו צריכים איכשהוא להתרכז באיזור "יוקון". פניתי למפקדת האוגדה ואמרתי שאני שמח שאני מקבל את כל המשימות האלה ואני מבקש רק דבר אחד, שהאחריות על ניקוי הצירים תהיה של מפקדת האוגדה. בזה נפטרנו מצרה גדולה. לי באותו שלב היה ברור שחלק גדול מהציוד לא יגיע, ועלולות להיות תקלות רציניות

בכל הצטברות הכוחות. לכן פניתי למפקד האוגדה והצעתי לו לדחות את כל העסק ב-24 שעות. אמרתי לו שדוברות וכל הציוד הנחוץ לא יגיע. הוא אמר לי שהוא ישקול ואחר כך אמר לי שהוא חושש מ-2 דברים: א. המצרים ישנו את מערך הכוחות שלהם. ב. היהודים ישנו את מערך הכוחות שלהם. ואז לא יתנו לנו לצלוח. לכן, אמר, נצלח עם מה שיגיע. הצלחנו לרכז את הכוחות ב"יוקון" עד 1730. גשר הגלילים היה ב"יוקון". הג'ילואה הגיעו. הדוברות היו תקועות איפהשהוא על ציר הרחוב. הדוברות מצפון גם כן היו תקועות על ציר הרחוב. היו לנו תקוות שהדוברות יתגלגלו איכשהוא במשך הזמן אבל לאט לאט התקוות האלה הלכו והתרחקו. מבחינה אוגדתית בשעה 1700 התחילה ההתקפה של חטיבה 600, וחטיבה 14 היתה כבר בתנועה לכיוון ציר "לכסיקון". בערך ב-1830 היתה קבוצת פקודות עם כל המג"דים ב"יוקון". ירדה שם קצת ארטילריה בצדדים. לקחנו מספר טנקים, עשינו ח' של טנקים כהגנה מפני ארטילריה והתקיימה קבוצת פקודות קצרה. עיקרי התכנית היו אלה: גדוד 264 עם גיורא ינוע ראשון עם הג'ילואה ועם טרקטורים שהצמדנו לו, על ציר "עכביש" צמוד אחרי הצנחנים, יפרוץ את הסוללה בעקבותיהם, יכנס פנימה ראשון אם יצליח להגיע ראשון. הגדוד של שמעון עם גשר הגלילים ינוע בשלב ראשון על ציר "עכביש" אחרי גיורא, יעלה על ציר "טרטור" אחרי שהוא יטוהר ע"י חטיבה 14, ינוע על תוואי מסומן, יגיע לתעלה ויצלח אותה. גדוד 2 היה משוחרר מכל המשימות של גרירה. הוא היה מיועד לאבטח את גשר הגלילים במהלך התנועה עד המים, לצלוח ראשון על גשר הגלילים, לרוץ פנימה ולעבור את החיץ החקלאי, לגשר על פני תעלת המים המתוקים ולפרוץ מערבה. לצורך זה הוא קיבל 3 טנקי גישור. כח פאצי משימתו היתה לנווט ולשלט את הציר. ציר התנועה לגשר הגלילים על ציר "טרטור" עבר בין ביצות. גשר הגלילים זה דבר מאד לא גמיש, ולכן חייבים להביא אותו לתעלה ב-90 מעלות. צריך לבוא בתוואי מוגדר ברור ומסומן. הכח של פאצי חולק ל-2 חוליות. חוליה אחת היתה צריכה לנוע עם הצנחנים, להגיע לסביבת תעלת סואץ, ובמקביל לטיהור שלהם לנוע צפונה עד נקודה בקילומטר ה-95.5 שבה הגשר היה צריך לעבור. לסמן את הנקודה על המים. היה לו שם סימן ברור, איזה פתח של תעלת ביוב שראינו אותה שם, ומשם לסמן את הציר עד ציר "לכסיקון". כח נוסף שלו היה אמור לנוע לפני גשר הגלילים, לשלט עם מוטות את הדרך, לנסות לנקות את השטח מכל מיני כלי רכב ומדברים שמפריעים בדרך. היה צריך להתגבר על מכשולים בשטח עם טרקטורים שקיבל לצורך זה, טנקי דחפור. 2 החוליות היו אמורות להיפגש על ציר "לכסיקון" ובצורה כזאת אפשר היה להבטיח שהדרך ברורה ומסומנת. בעייה נוספת, צריך לזכור שכל השטח הזה, היתה פה איזה דיביזיה מצרית, וכל הטיהור של חטיבה 14 היה צריך להתבצע בלילה. אנחנו יודעים מה קורה כשחטיבת טנקים עוברת, כשהשטח לא מטוהר יש מוקשים ויש חוליות ויש טנקים. היה ברור שכל הגשר הזה צריך לאבטח אותו בצורה רצינית ביותר מפני שהוא לא יעבור בשטח לא נקי. לכן גם בנינו כח אבטחה רציני ביותר, וגם כח שיפוצץ מוקשים. לצורך זה רתמנו טנק לגלגל נפרד של גשר והוא היה אמור לנסוע ולסמן את הציר. הרעיון היה שיהיה משהו שיעלה על

המוקשים לפני הגשר. בנוסף כוחות של נגמ"שים באגפים וטנקים, ואת כל זה היה צריך לאבטח הגדוד של עמי.

מבחינת הביצוע. העסק התחיל להתגלגל. גשר הגלילים תוך כדי הגרירה התברר שיש בו צרות. היו תקלות. פעם הוא טיפס על טנק, נקרע, היו צרות צרורות. בסופו של דבר הגשר נקרע לחצי ונתקע. בשלב הזה גיורא עם 10 טנקים והג'ילואה הגיע לקו המים שם היה צריך לחכות לו אבי זוהר, והמשימה העקרית בפקודה שהוא קיבל ממני, המשימה הכי חשובה בחיים, שהוא יחכה שם ינוע אחרי הצנחנים עם הצמ"ה שלו. הוא צריך לפתוח את התעלה ולקלוט את גיורא. כשגיורא הגיע לא היה אבי זוהר ולא כלום. הוא מצא איזה טרקטור ופתח לעצמו את הדרך והכניס את הדוברות למים. הצנחנים עברו כמעט ללא נפגעים ואבידות. גיורא עם בוקר עבר, הצטוות עם הצנחנים, ביצע פה כל מיני פעולות הרחבה עד שדה התעופה וזה כבר היה בין 0600-0700. במקביל לזה נקרע גשר הגלילים ואז קיבלנו הוראה ואישור להתנתק ולרוץ על ציר "עכביש" לכיוון "מצמד". כבר באותו שלב היה ברור שציר "טרטור" לא נפתח וחטיבה 14 לא ניקתה את כל האיזור. מה שהיא הצליחה זה לנקות את השטח הקרוב בין "נחלה" לצומת "טרטור" ושטח קטן ע"י תעלת סואץ. כך ש-2 מגבלות עצרו את גשר הגלילים: גם זה שהוא נקרע וגם העובדה שציר "טרטור" היה סגור. לכן קיבלנו הוראה לרוץ עם הגדוד של שמעון, וקיבלנו ת"פ גדוד צנחנים שהיינו צריכים להביא אותו לתעלת סואץ. בשלב זה קיבלתי הוראה להעביר את הגדוד של עמי ת"פ 14 לצורך פתיחת ציר "טרטור". שמעון התיר את עצמו, יצרנו קשר עם הצנחנים שירדו מהאוטובוסים ועלו על זחל"מים. התחלנו לרוץ על ציר "עכביש". אני מניח שנעתי עם הטנק שלי אחרי שמעון, שמעון נע רביעי או חמישי בשדרה ואנחנו נענו אחריו. באיזור "עכביש 50" קיבלנו מטח טילים. במקביל למטח הטילים שמענו את מג"ד 2 מודיע שיורים עלינו הרבה מאד טילים. התברר ששלטו על ציר "עכביש" מציר "טרטור". עפה קשת של טילים על חלק גדול מהטנקים, גם אלינו עף טיל. צודדנו ובקצב מהיר התחלנו לירות מעיכים ומקלעים לכיוון ההוא. אני לא יודע אם בגלל זה או לא אבל הטיל התרומם לגובה ועבר מעלינו. צריך לזכור שאנשים מכוונים את זה עם סטיקים ואם מתפוצצים מעיכים או מקלעים ליד אז היד רועדת. מספר טנקים של שמעון נפגעו, כולל שמעון שנפגע, גם עודד שזה היה הטיל השני שלו. נפגעו עוד טנק או שניים. נתתי הוראה לגדוד הצנחנים להסתובב אחורה ולחזור חזרה כדי שלא יידפקו. ראיתי שם בחור שאני יודע שהוא לא כל כך אוהב לחזור אחורה, הוא שאל אותי אם אחורה זה לכיוון מזרח. אני חושב שהם יכולים להודות לי שהחזרתי אותם אחורנית משום שכך הם נשארו בחיים. נדמה לי שאחר כך הם נדפקו בסואץ. בהמשך בררנו ברשתות שהחבר'ה מפנים את עצמם. אמרתי ליוסי שנשאר המ"פ היחיד באותו שלב שינסה לרכז את הגדוד. הוא ריכז את הגדוד באיזור "לקקן". ביקשתי מיוסי שיבדוק האם רק שמעון ועודד נדפקו, התברר שיש עוד טנק. בררנו עם עודד. הוא שאל אותי אם אפשר לעקוף מדרום, אני זוכר שאמרתי לו כן. לאחר שבדקנו ששמעון כבר התפנה ועודד פינה את עצמו וכל הטנקים התפנו אחורה, עליתי על הרשת הגדודית, אמרתי לחבר'ה לנסוע אחרי, והובלנו אותם. נסענו על ציר "נחלה", הגענו לאיזור

"מצמד", שם פגשנו את מפקד האוגדה שהלך אחרי הצנחנים. יצרתי קשר עם גיורא, הג'ילואה היו במים. אף אחד לא ירה, היתה שלוה. השקט היה באיזור "מצמד". בציר "טרטור" היה קרב נוראי עם טנקים שרופים והיה שמח. אבל בצומת "מצמד" שקט מוחלט. דיברתי עם מפקד האוגדה. בסך הכל היו לי 17 טנקים ו-7 נגמ"שים. הגדוד של שמעון עם 15 טנקים, טנק שלי, טנק המס"ח, 7 נגמ"שים של פלוגת "מכנס". התחלנו לצלוח על הג'ילואה.

מג"ד 264

ערב ה-15.10 לאחר קבוצת הפקודות הייתי עם 10 טנקים. הצטוותתי עם גדוד תמסחים שעברו ת"פ אלי. מחציתו השנייה של הגדוד עם 12 טנקים עם הסמג"ד, גררו דוברות והיו אי שם על כביש הרחוב. נענו ב-2 שדרות. שדרת תמסחים ושדרת טנקים, מאחורי גשר הגלילים. בסביבות חצות הבנתי מתוך רשת הקשר שהעסק עם גשר הגלילים לא הולך כל כך טוב וכנראה תהיינה תקלות ונאמר לי להיפגש עם מפקד האוגדה באיזור "עכביש 53". באתי אליו, מפקד האוגדה אמר לי שכנראה כבר לא יהיה גשר הגלילים. אני מעריך שזה היה ב-0100. כרגע המשימה זה לרוץ ולצלוח באיזור "מצמד". ארגנתי את השדרה, יוסי ברגר עם הפלוגה שלו ג' הוביל, אחריו אני, אחר כך יתר הטנקים, תמסחים, ועם התמסחים מחלקת טנקים באבטחה כשמפקד עליה אדרת סמ"פ ג'. התנועה היתה די מהירה. ירו משני צידי הכביש נק"ל. בהתחלה הגבנו אבל אחר כך הפסקנו על מנת לא להתגלות, זה גם לא היה רציני כל כך. הגענו עד למעוז "לקקן", שם התעכבנו כ-20 דקות מפני שהיה שם פקק על הכביש. התחילו לחזור משם זחל"מים ריקים של הצנחנים. באיזור "לקקן" פגשתי איזה טרקטור ששאל אותי איפה זה טסה ואמרתי לו שיבוא איתי. נענו צפונה לאורך האגם עד ציר "נחלה". התחלנו לנוע על הציר מערבה. כ-200 מ' מהמעוז כבר ראיתי במשקפת 2 עמודי שילוט חש"ן שסימנו את הכניסה לחצר. נכנסנו לחצר ואני מעריך שהשעה היתה בין 0300-0400. שם היה עוד רגע עצוב מאד שהתמסחים פספסו את הכניסה לחצר ונסעו כולם צפונה והתחילו לעלות על ציר "טרטור". אז אדרת רץ עם הטנק שלו וגם רגלית ועצר אותם. נתתי להם פקודה לנוע דרומה, הם נעו דרומה ושוב פספסו את הכניסה. אז חסמנו להם את זה עם טנקים. נכנסנו לחצר, כל התמסחים נצמדו לסוללה והתחילו להתעסק בעניינים שלהם. שני טד"חים עלו והתחילו לגרד את הסוללה. טד"ח אחד על המקום נשבר והטד"ח השני גם כן לא עבד טוב. זרקנו את 2 הטד"חים הצידה והטרקטור התחיל לעבוד בשיטה שהוא לוקח כף, שופך בצד וכך הלאה. היתה שם בעייה שהמעוז הצפוני עדין לא נכבש. הצנחנים רצו לכבוש אותו, בסוף סיכמנו שנשים טנק בפתח שלו וזה הכל. אם מישהו יצא אז יירו בו, וכך היה. בבוקר המצרים נכנעו שם. היו שם כ-15 מצרים. בבוקר הם הוציאו דרך הבונקר מקל עם דגל לבן ונכנעו. טנק הקש"א שמר עליהם. היה שם גם טקס של הורדת הדגל המצרי והעלאת הדגל הישראלי. הגדה השנייה לפי מה שראיתי נכבשה בלי אף יריה. היינו מוכנים לצליחה עוד בחושך ב-0515 בערך, וביקשתי ממפקד האוגדה להמתין עד אור מכיוון שפחדתי שיהיו שם התהפכויות. המתנו, ואז באיזשהו שלב קיבלתי פקודה להעביר

פלוגה ת"פ 14, ושהיא תיפגש ב"סרוק". העברתי את סמ"פ ג' אדרת עם הטנקים שלו. הוא נע ל"סרוק". אחר כך ברשת הפלוגתית החזרנו אותו. התחלנו לצלוח. הטנק הראשון שעלה על דוברת היה הטנק של ברגר, אחר כך הטנק שלי, אחרי זה טנק הקש"א וככה לפי הסדר. היינו בשלב הראשון 6 טנקים בצד השני. יותר מאוחר בא אדרת עם עוד 4 טנקים. על הטנק של ברגר עלה סא"ל מהצנחנים דן זיו. על הטנק שלי עלה סא"ל אריק אכמון מהצנחנים. ברגר יצא על הציר שמוביל לאורך האגם עד הצנחן הכי רחוק שהיה שם. בדיוק 2 נגמ"שים התקיפו את הצנחנים אז הוא דפק את 2 הנגמ"שים על הכביש ממש בדקה ה-90 כשהם התחילו להסתער עליהם. בערך בשעה 0730-0800, היינו באותו זמן ת"פ הצנחנים, קיבלנו פקודה להסתער על שדה התעופה דוור סואר, ולהשמיד שם את כלי הנ"מ במקום. ביצענו פשיטה של 4 טנקים, כשהתחלנו להיכנס לשדה התעופה המצרים התחילו לברוח. פשוט עזבו את הכלים וברחו לדקליות. היו שם ג'יפ, כמה כלי רכב ו-5 נגמ"שים, אז דפקנו אותם. גמרנו את שדה התעופה, חזרתי לתעלה. בערך בשעה 1000 התחילו לצלוח עוד טנקים. קודם הגיע אלי הרי כלומר פלוגה מ'. הגיעה פלוגה של יוסי סודיט. העמדתי שם טנק שכיוון אותם ואמר לכל אחד לעבור לרשת הגדודית והתחלנו להכניס טנקים. המקום שם צר מאד. המח"ט הגיע ואיתו 6 נגמ"שים.

סמ"פ ג'

בבוקר כשהתחילו לפרוץ את הסוללה התלהבנו מאד, עלינו עם כל הטנקים על הרמפות. פתאם בא אלי גיורא ואומר לי שאני צריך לרוץ לאורך התעלה צפונה, לכיוון "סרוק", כיוון שטנקים עלולים להגיע מכיוון צפון וצריך לסגור אותם. הוא אמר לי שאני עובר ת"פ חטיבה 14, מח"ט 14 מחכה לי ברשת החטיבתית והוא יגיד לי מה לעשות. יצאתי עם מחלקה. נסענו לאורך הסוללה בפריסה כמה שאפשר יותר רחבה כיוון שתיכף מפה יש איזור ביצות רציני. עברנו את המעוז הצפוני שדרך אגב לא היו בו אנשים. היו שם לאורך התעלה מאות מצרים. אני הגעתי עד הקילומטר ה-94. מצרים ישבו לאורך כל התעלה בהמונים, ממש מאסות. עכשיו רק ראיתי כשעשיתי סיור שהיו להם הרבה מאד נקודות צליחה. היו שם ריכוזים עצומים של ג'ריקנים לאורך התעלה. מהצד השני באיזור הביצות יש שם שיחיות נמוכות, היו שם עשרות כלי רכב. הדרגים שלהם כנראה. הטנק השמאלי ירה שמאלה לכיוון המצרים ששכבו שם בערימות על הסוללה. מצד ימין ירינו על כלי הרכב. היו שם כמויות עצומות של כלי רכב. המשכנו לנסוע צפונה. מצד אחד היתה הרגשה נעימה כי כל הזמן ראינו מצד שמאל על הרמפות את הצנחנים והם נופפו לנו. מצד שני לא היה ברור מה קורה שם, איך הצנחנים יושבים בצד שני ומהצד זה יושבים מצרים. הם לא ניסו להילחם. אמנם כולם היו עם נשק ולא זרקו אותו אבל הם כולם הרימו ידיים. זרקנו רימונים, ירינו, הם לא ירו בנו חזרה. המשכנו צפונה והתחיל ערפל בוקר נוראי, לא ראינו שום דבר. באיזור "אמיר" התחלנו לראות שוורים אחד על השני. אני קורא למח"ט 14, רוצה לדעת איפה אני חי ולהודיע שאני בכלל קיים שם על הציר. אף אחד לא עונה לי. נסעתי עד "סגול 133", תפסתי שם עמדות וניסיתי להקים קשר. אף אחד לא

ענה לי. המתנתי, דיווחתי שאני בעמדות באיזור הזה. בינתיים בא אלי איזה סרן מצרי והתחיל לבכות על החיים שלו. נישק לי את הידיים שאני אשאיר אותו בחיים. הוא היה כנראה מ"פ. קיבלתי אישור לחזור אחרי שלא הצלחתי להקים קשר ולא היה לי מה לעשות. חזרנו והצטרפנו לפלוגה. היו חלק מהמצרים שלא השמדנו בדרך לשם אז השמדנו אותם בדרך חזרה. היו המונים, לא הרגנו את כולם. היתה הרגשת אי נוחות. כשביקשתי מגיורא לחזור לגדוד הוא שמח שיהיו לו עוד 4 טנקים, כי היו מעט טנקים פה. חזרתי חזרה והצטוותתי לגדוד.

מג"ד 257

ב-14.10 לאחר גמר השב"ש ביצענו תדלוק וחימוש, וקיבלנו פקודה להניע את הגדוד לכיוון "יוקון". בזמן הזה הייתי עם פלוגה מ', פלוגה ל' וקיבלתי חזרה חלק מפלוגה כ' עם הסמ"פ אלי כדי שתהיה כמות טנקים מספיקה על מנת לאבטח וגם לגרור את הגשר. סיבה נוספת, להכין שתי מערכות, כלומר, שני כוחות שיהיו מתורגלים בגרירת הגשר שמא כוח אחד לא יסתדר עם זה והכוח השני יצטרך לעזור לו. הגענו ל"יוקון", פגשתי פה את הסמח"ט ואת סגן מפקד האוגדה ואת אל"מ ג'ורג'י מהנדסה, פרדו קצין הנדסה פיקודי ז"ל, ג'וני, ועוד די הרבה חברה של ההנדסה. הגענו לאיזור "יוקון" עם הטנקים. ברגע שהגענו התחיל שם ירי של מרגמות ובזוקות וחלק מהפצצות של המרגמות נפלו על הגשר. תפסנו מחסה באיזור הגלילים. מיד קיבלנו פקודה שיש פשיטה של קומנדו שבאו עם הליקופטרים בצד הדרומי של "יוקון", לקחת את הגדוד, להתפרס בקו ולהסתער על הדבר הזה. זה היה בחושך. התפרסנו בקו. נורו בשטח פצצות זרחן, ראינו את הכיוון הכללי קדימה. פתחנו באש מקלעים והיתה שם אש תופת מהמקלעים אבל לא היתה אש ממול ולא ראיתי טעם להמשיך לירות. הפסקנו את האש ואחר כך אני לא יודע בדיוק מה קרה. חזרנו חזרה ל"יוקון". נבחרתי לדינוזאורוס הזה. לפני המלחמה הכינו פלוגות סדירות שיגררו את הגשר, פלוגות של 8 טנקים גוררים ו-3 ברזרבה. הגשר היה עדיין בשלבי ניסוי ולא היה עדיין מבצעי. אבל דבר אחד היה ברור, סיבובים הגשר הזה לא מסוגל לעשות. עליות? ירידות? בסוף החליטו שאם תפרוץ מלחמה במצב קריטי שצריך לטהר את הציר שבו צריכים לעבור, אז יהיה צורך לפרק את הגשר ל-4-3 חלקים ולגרור כל חלק ע"י 3 טנקים, ואז כמובן הסיבובים נעשים הרבה פחות בעייתיים. גם המשקל של כל חלק כזה הוא 50 טון ולא 400 טון. 3 טנקים מסוגלים להביא את הדבר הזה למרחק 4-3 ק"מ מהתעלה, שם מחברים אותו בשטח ישר, ואז עם 8 טנקים אפשר לגלגל אותו למים. וזאת בתנאי שהשטח מאורגן וישר, והגשר מכוון בזווית ישרה לנקודה ההשקה על התעלה, כלומר נקודת ההשקה בשטח צריכה להיות קבועה. המלחמה תפסה אותנו בצורה כזאת. איש לא הכיר את הגשר מלבדי. היינו צריכים ללמד את האנשים בצורה מסודרת כמו בבית ספר. על הרמפה של הגשר אספנו את הפלוגות. היה שם שרטוט של הגשר והצורה בה רותמים אותו. בעזרת פנס כיס הסבירו את התכונות, את האורך, את שיטת הגרירה. מבחינת הגרירה זה היה צריך להיות עם 8 טנקים, 7 גוררים וטנק אחד בולם. התמונה צריכה להיות כך: חמישה טנקים

קדימה, טנק אחד מוביל כשהוא קשור עם 2 כבלים לעוד 2 טנקים ושני הטנקים האלה כל אחד לטנק נוסף. עוד 2 טנקים באגפים ועוד טנק אחד בולם, וזה 8 טנקים שצריכים להביא את ה-400 טון בשטח מישורי לתעלה. קיימנו דיון והגענו לידי מסקנה שליתר בטחון עדיף לרתום 10 טנקים ולא 8. עדיף שיהיה כח עודף והגשר לא ייתקע. התארגנו עם 10 טנקים. מחצית מפלוגה כ' עם הסמ"פ אלי צירפתי לעודד מ"פ מ', והוא היה מפקד הפלוגה האחראית על הגרירה, כאשר אני גם כן רתום בראש לדבר הזה. מאחור מ"פ ל' יוסי עם הטנקים של הפלוגה שלו. הטנקים שבצד ימין קיבלו מספרים אי זוגיים ובצד שמאל מספרים זוגיים. הטנקים נרתמו לגשר עם חיבור פירוטכני שאיפשר הינתקות מהגשר בלי לרדת מהטנק. כל זה הוסבר, אבל החבר'ה שהיו לאחר כל כך הרבה ימים ללא שינה כנראה שישנו בזמן שהסברנו ואף אחד לא שמע. כשהתחברנו לגשר והתחלנו לנוע מי שקראנו לו לא ענה - נרדמו. הפקודה היתה ש-10 הטנקים יניעו מנועים וכשנגיד "היכון, היכון, נוע" הדבר הזה נוסע. אני אומר "היכון, היכון, נוע", 3 טנקים זזו, 2 נרדמו, אחד בלם במקום להתקדם. עברנו אחד אחד והערנו אותם. ושוב, מרגע שהנהגים שילבו הילוך ואמרתי "היכון, היכון" בהיכון הראשון הנהג היה ער, בשני הוא כבר נרדם. לך תגרור גשר שאתה לא מתורגל בו כשהאנשים עייפים ובתנאים הגרועים ביותר. למרות הכל התחלנו את הגרירה והיתה התקדמות קלה. ואז בירידה ה-400 טון סחבו אחריהם את הטנק הבולם והגשר טיפס על הטנקים הקדמיים. בטנק של עודד הגליל הקדמי נעצר בצריח. נקרעו כבלים, חיברנו מחדש. בסביבות 0300 היינו כולנו שבורים ומיואשים ולא נשארה אף כנף בשום טנק. הכנפיים נאכלו ע"י הגלילים. אבל בסופו של דבר העסק התחיל לרוץ, קידמנו את הגשר 3 ק"מ וכולם היו מרוצים. בא אל"מ ג'ורג'י ואמר "כל הכבוד הגשר יגיע". לא ידענו מה מחכה לנו למחרת. התנתקנו מהגשר, באו כלי הנדסה והרימו עליו סוללות ואנשי הנדסה פרשו עליו רשתות הסוואה כדי ש"הנשק הסודי של צה"ל" לא יתגלה לאויב. אנחנו התקפלנו אחורה חזרה ל"יוקון" להתארגנות.

ה-15.10 היה יום התארגנות. תדלקנו, החלפנו מה שהיה פגום, מילאנו תחמושת, והצוותים קצת ישנו. לפנות ערב קיבלתי הוראה להזיז את הגדוד קדימה כדי להירתם לגשר, ונקראתי למח"ט לקבוצת פקודות ב"יוקון". משימת הגדוד היתה גרירת הגשר והשקתו למים כאשר קיבלנו ת"פ : א. כח פאצי שתפקידו לנווט. ב. כח נגמ"שים לאבטחה מהאגפים. ג. כח הנדסי שתפקידו לפנות את הדרך קדימה עם טד"חים M1, ומאחור עוד 4 טד"חים. משמאלנו היו אמורות לנוע מפלסות ועוד יותר שמאלה כל מיני טרקטורים. אחרי קבוצת הפקודות שהיתה מאד מפורטת פעם ראשונה במלחמה, חזרתי לגדוד וערכתי קבוצת פקודות גדודית, כאשר אנשי ההנדסה נתנו תדריך. ארגנו את כל הכח. סידרנו את האבטחות בצדדים, חילקנו מספרים לטנקים הגוררים. לפני כל הכח העמדנו את הטנק של ליס שהיה רתום לכמה גלילים ותפקידו היה לשמש כ"ראדאר" למיקוש. נרתמנו לגשר, קיבלנו פקודה והתחלנו לנוע. פה היו תקלות נוראיות. תקלות ראשונות החלו בירידה בדיונות. הגשר התחיל לרדוף אחרי הטנקים ואי אפשר היה לעצור אותו עד שהוא טיפס שוב על הטנקים הקדמיים וכמעט עלה לנו בחיים. אחרי הדהירה הזאת אלי נרדם שוב והגשר כתוצאה

מהתנופה קדימה סובב את הטנקים החיצוניים עם החזית לחלק האחורי. בירידה הזאת כמה פעמים הגשר טיפס על הטנקים. הירידה נגמרה והגענו לעיקול של הכביש שמשני צידו היו 2 דיונות. הגשר לא זז. הוספנו עוד 2 טנקים ולא הולך. רתמנו עוד 2 טנקים (בסה"כ כבר 14) ולא הולך. הוספנו עוד 2 טנקים (כבר 16) וכבר לא נשאר כמעט מה לעשות וביקשתי שהטד"חים מאחור ידחפו. בצורה כזאת הגשר הצליח להתגבר על העליה הראשונה. בצד שמאל היה בור שהיינו מוכרחים לסתום אותו כדי לאפשר מעבר הגשר. שלחתי את הדחפורים קדימה והם עבדו אבל העסק לא נגמר. המח"ט בא אישית לפקח על העבודה ולראות שהבור הזה ייסתם סוף סוף. המח"ט עבד שם לפחות שעה. האמת היא שמבחינת הרגשת אחריות אני אף פעם לא הרגשתי אחריות כל כך גדולה כמו באותן שעות. אמרתי לא משנה מה יהיה המחר אבל את זה נביא למים. את הנדל הזה צריך להביא למים. התקדמנו ושוב היה צריך לעבור את הכביש והגשר לא זז וניסינו לדחוף ולחלץ. הגענו למצב ש-16-18 טנקים גוררים והטד"חים דוחפים. מגיעים לעליה באיזור "עכביש 55", הטנקים מתאמצים והגשר מתאמץ עוד יותר וניתק באמצע - "נגמרו לו הכוחות". כשהגשר ניתק אנשי ההנדסה היו המומים וחסרי יוזמה. הגעתי למח"ט והוא אמר לי להתנתק ולהיות מוכן לתנועה. ניתקנו והתפרסנו בשטח. לפנינו ראינו את ציר "עכביש", ציר "טרטור", "לכסיקון" וכל איזור התעלה. אבק באיזור "לקקן" ו"מצמד". המח"ט נתן פקודה להתחיל בתנועה. הפקודה היתה שפלוגה ל' תנוע משמאל ופלוגה מ' בשדרה תוביל, ואני הייתי שם באמצע. כשיצאתי לשטח ראיתי את הגדוד של עמי למטה והוא הזהיר אותי שיורים עלי טילים מכיוון צפון. ברגע שעמי דיווח לי על הטילים כבר ירו טילים, ובאמת בכמות עצומה. רצנו בדהירה קדימה. אני זוכר שבגלל המהירות הרוח הפריעה לי לראות את השטח ואני חושב שראיתי איזו תעלה ונתתי "האט". ב"האט" הזה חטפתי 2 טילים. לפני כן עודד קיבל פגיעה והעברתי פיקוד לאלו ולא ידעתי שעוד טנק בפלוגה של עודד נפגע. הטנק שלי נפגע, אני לא ראיתי שום דבר, הצלחתי להקים קשר עם "לוז" ולהעביר לו את הפיקוד. הגדוד בפיקוד מ"פ ל' המשיך לכיוון "לקקן-מצמד" והצטרף לפיקודו של המח"ט. בטנק שלי קשר פנים לא היה, בחלק העליון של הצריח שום דבר לא פעל. הקמב"ץ סובב את הטנק וחזרנו לאיזור הגשר ששם היה התאג"ד ופינו אותי. הסמח"ט פינה אותי ל"יוקון" לפנינו בהליקופטר, והיתה שיחה בין המח"ט לבין הסמח"ט להיכנס ולחלץ את עודד ואז המח"ט נתן פקודה ש"מכנס" ייכנס פנימה אבל "מכנס" כנראה שהיה כבר עם גיורא, כך שהפקודה לא היתה מעשית. אחרי זה היתה פקודה להכניס מחלקת חרמ"ש על זחל"מים. השטח הוא חולי מאד, ואני אמרתי למח"ט שאני עוד חי וקיים ושלא יכניסו מחלקת חרמ"ש לשטח כי יש אפשרות לעוד 30 הרוגים. יותר מאוחר עודד חילץ גם את הטנק שלו וגם את הטנק השני שנפגע.

מ"פ מ'

בענין הירי ב"יוקון" ב-14.10 בלילה. לא ירו עלינו לא בזקות ולא מרגמות. כשהגענו לשם היו ידיעות ש-3 ק"מ דרומית מערבית לשם ירדה חולית קומנדו ממסוקים והם עומדים לפשוט על איזור

גשר הגלילים, ואז נתת הוראה לפרוס את כל הגדוד מחוץ לגשר לכיוון דרום מערב. היה שם איזה מג"ד ארטילריה שעמד עם ג'קי והיה צריך לטווח את הארטילריה. הוא הורה לירות 3 פגזי זרחן 3 ק"מ דרומית מערבית מ"יוקון". הם כל כך דייקו שזה נפל 5 מ' משני טנקים שלי. כשהתפוצץ הזרחן הם היו בטוחים שירו עליהם בזקות. אז ניתנה הוראה לפתוח באש לחזית. הטנקים ירו במקביל מעיכים. היתה מהומה כ-5 דקות, נתנו "חדל" ולא היה שום דבר. בינתיים הגיעה ל"יוקון" פלוגת טנקים של חטיבה 14 גדוד 184 שהיא נכנסה שם לשטח ועם קסנונים טיילה שם חצי שעה ולא מצאה שום דבר וחזרה. לגבי שלב הגרירה שמעון אמר את הכל ואין לי מה להוסיף. אני חושב שזה היה הלילה הגרוע ביותר שהיה לי אי פעם, גם הלילה של התירגול וגם הלילה של הגרירה. לי בכל אופן היה ברור בשלב די מוקדם שהגשר הזה לא יגיע. לאחר שהתנתקנו מהגשר נפרסנו במקום, ואחרי חצי שעה קיבלתי הוראה להוביל על ציר "עכביש" ולהגיע ל"לקקן". נסעתי ראשון על "עכביש" והיה שקט לגמרי, והשקט הזה נראה לי נורא מוזר. עוד לפני זה עברנו את הגדוד של עמי שהיה בתוך בקעה כזאת ושם בער טנק אחד. כשראיתי את זה נתתי פקודה לירות לכל הכיוונים. אני חושב שאחרי שאני נפגעתי שמעון נתן את הפקודה לרדת מהכביש. אני בכל אופן עוד נסעתי על הכביש וכל הטנקים נסעו אחרי. בכביש חטפתי. רצו אלי 2 טילים. טיל אחד עבר לי אולי מטר לפני הפנים וחרך לי את השערות. חשבתי שנפגעתי ממנו. השני חדר. קשר היה לי. הודעתי לשמעון, הודעתי למ"מ 1 לתפוס פיקוד, וצעקתי לנהג להמשיך לנסוע לא לעצור. כ-500 מ' לפניו היתה תעלה של החווה הסינית. זאת התעלה שמצפון ל"עכביש 51". אני מגיע לתעלה ורצים לי משם בני אדם עם פנל צהוב. היתה שם מחלקת ג'יפים של הצנחנים במילואים, 4 ג'יפים. נכנסנו עם הטנק לתעלה. היה להם דוקטור והוא טיפל בפצועים שלי. תוך כדי שאנחנו שם בתעלה עפים לנו מעל הראש הטיילים שנורו מאיזור "טרטור 42" לכיוון הגדוד שרץ לכיוון "לקקן". התלבטנו אם להעלות איזה מא"ג למעלה ולירות לשם, בסוף החלטנו לא לעשות את זה. בתוך המהומה הזאת מתקרבים במהירות של מייל לשעה 3 טד"חים, עומדים על שפת התעלה, טילים עפים עליהם מכל הכיוונים, והמ"מ מסמן בסימני דגלים לגורים שלו. אני רץ החוצה מהתעלה ומסמן לו להיכנס, הוא עושה לי תנועת ביטול. אני מנסה לעלות על הטנק שלו, אני אומר לו "יורים פה טילים, תיכנס", אז הוא מוריד באדישות את הכובע ואומר לי "אל תעשה פניקה", שם את הכובע וממשיך לסמן בסמני דגלים. זה לקח איזה 4 דקות עד שהטד"חים האלה נכנסו לתעלה והם לא נפגעו, ואני נוסע בטנק 35 מייל לשעה על כביש ונפגע. אני לא חילצתי את הטנק השני שלי, אני בכלל לא ידעתי שעוד טנק נפגע שם. אחרי שהפצועים שלי נחבשו הם לא רצו לנסוע, הם פחדו. הצלחתי לשכנע אותם. עברנו את הכביש. העברתי את האנשים ברגל כי הכביש היה גבוה. רצתי דרומה בתוך אותה תעלה כ-400 מ' עם הטנק, ואחר כך יצאתי לשטח הפתוח והתחלנו לנסוע בזיגזגים. הם ניסו עוד פעם עם טילים אבל זה כבר היה טווח גדול. עשינו איגוף והגענו בחזרה לאיזור "עכביש 55". כשהגעתי ל"עכביש 55" הכלי הראשון שהיה שם זה אלוף פיקוד דרום. אני נהגתי את הטנק בלי כובע VRC ועל הכנף ישבו הפצועים. הוא עשה לי נו, נו, נו, עד עכשיו אני לא יודע על מה.

מ"פ ל'

בגריירה התפקיד שלי היה לאבטח את הגשר ולשמש כעתודה. לפלוגה שלי היו 8 טנקים כאשר ליס, מ"מ לתפקידים מיוחדים, נסע לפני הגשר והוא לא סלח לי על זה הרבה זמן. אני נסעתי מאחור. אי הסדר היה מושלם. נסעתי בתוך טרקטורים וזחל"מים ואינני יודע מה. אני עד היום לא מבין איך הצלחתי להישאר צמוד לגשר. בשלב מסוים כשהגשר לא סחב בעליות נידבתי את כל הפלוגה שלי ונשארתי עם 2 טנקים. בעליה האחרונה לפני שהגשר נשבר, זה היה לפנות בוקר, היה ערפל נוראי, פתאם בא מישהו ואמר שהוא רואה טנקים מצד צפון. עליתי עם מ"מ 1 שלי שלא היה רתום על הדיונה וזיהינו M60. אז נשבר הגשר. תפסנו עמדות לכיוון מערב ושיפרנו לפני לקו "כישוף", ואז קיבלנו פקודה להיכנס לשדרה ולנסוע לכיוון "לקקן". ראיתי שם בשטח כל מיני טנקים דפוקים. שאלתי את שמעון אם יש מכוחותינו בשטח, אם יש אויב, והוא אמר לי זה בסדר. שמעון נסע בין 2 הפלוגות ואני נסעתי אחריו. שמעתי שעודד נפגע ומיד אחרי זה ראיתי גם את הטילים שפוגעים בשמעון. אני הייתי 200 מ' מאחוריו, נסענו מהר ונפתח רוח. עצרתי לידו, ראיתי שהקמב"ץ בחוץ, הטען-קשר בחוץ והטנק שלם. טילים המשיכו לעוף שם, המשכתי לנסוע. גם לי עברו טילים קרוב מאד, ואז נתתי הוראה לפלוגה לקחת שמאלה חזק, להתרחק מהכביש. עברתי לרשת הגדודית, הודעתי לאלי שיקח שמאלה חזק וגם לפלוגת הנגמ"שים שנסעה מאחור, ודיווחתי אחורה שהמג"ד נפצע. לא שמעתי אותו בקשר. הוריתי לכולם לנסוע באיגוף דרומי, אני לבד המשכתי לאורך הכביש כי ידעתי שעודד נפגע. לא ראיתי שום טנק שחוזר. נסעתי לאורך הכביש, יריתי לכיוון הבתים של החווה באופן כללי. ניסיתי להשיג את הסמג"ד. לא מצאתי אותו אבל דיווחתי אחורה שאנחנו ממשיכים. אלי שאל אותי מה הלאה. אמרתי לו שיגיע ל"לקקן", יש שם מחפורות ותעלות, ושיאבטח לכל הכיוונים. לא ידעתי מה נעשה מדרום ומצפון. המשכנו בתנועה, באותו שלב כבר היה ידוע על הטנק הנוסף של עודד שנפגע. אלי הגיע ל"לקקן" והתברר שחסר לו טנק. הגעתי ל"לקקן", מצאתי את כולם כבר במחפורות. ווידאתי שכולם הגיעו. אז התקשר אלי המח"ט ואמר לי שהוא מגיע אלי. ביררתי איתו אם מדרום נמצאים כוחותינו. ראיתי תנועה מדרום, לא זיהיתי מה זה. אמר לי להמתין. המח"ט הגיע מכיוון דרום ונפגשנו ליד הצומת. הוא קרא לי אליו לטנק ואמר לי להמשיך לנוע אחריו ל"מצמד" דרך "נחלה", ניסע בשדרה על הכביש ומהר. נסענו כאשר פלוגה מ' הובילה, אני באמצע, והפלוגה שלי מאחור. נכנסנו דרך "נחלה". היה מאד לא סימפטי לראות מה שהיה שם. היו שם כמה כלי רכב שרופים עם גוויות שרופות. בצומת של החווה הסינית "טרטור-לכסיקון" עמדו שם טנקים שירו. היתה הרגשה מאד לא נעימה. היו גם M60 שם. נכנסנו לחצר ושם היו שקט ושלווה. על הסוללה עמד סמל דת והביט לצד השני. זה היה מפתיע ביותר ושלחתי מישהו שיוריד אותו מהסוללה. המח"ט קרא לי ואמר לי להעביר את הגדוד לצד השני. הוא לא נתן יותר הוראות. פלוגה מ' עברה ראשונה מהגדוד. אחר כך עברה הפלוגה שלי והנגמ"שים. הגעתי לצד השני וראיתי את גיורא מטייל שם בין העצים. שאלתי אותו מה עושים כאן משום שלא היו לי שום הוראות. אמר לי לעבור לרשת שלו ולהיכנס בין העצים. הודעתי למח"ט

שאני נמצא בצד השני. הוא קרא לי ואמר לי שאני עובר ת"פ הצנחנים עם הפלוגה שלי ושלח אותי למח"ט הצנחנים.

מ"מ מ"פ מ' סרן אלי הרי

היינו יום שלם באיזור "יוקון" כאשר ידענו שהולכים לצלוח את התעלה. לא השתתפתי בשום קבוצת פקודות, ומאוחר יותר זה התנקם. לא ידעתי מה קורה. ידעתי שהולכים להציב גשר אבל לא ידעתי איפה. לא היה לי ממש שום מידע, והיה זמן, ישבנו שם יום שלם. בפקודה הפלוגתית אתה אספת את כל הפלוגה לכמה מלים ציוניות, הולכים לצלוח את התעלה. ברור שגוררים גשר בשביל לצלוח את התעלה אבל איפה, איזור, לא ידענו כלום. לגבי הנסיעה על הכביש והכניסה למארב הטיילים. ירו טילים. אני נסעתי אחרי עודד אז ראיתי רק את ה-2-3 טילים שירו על עודד. היתה מהומה גדולה ופשוט לא ירינו בחזרה. גם קשה היה לאתר, לא ראינו בדיוק מאיפה יורים. רק טנק אחד בפלוגה ירה לעברם 2 כדורי מעיך. זה היה הטנק שנסע אחרון וראה את כל מה שהלך לפניו כבר, ואז הוא ירה לעבר הברד הזה של הטיילים. לא היתה שום פקודה לשבור דרומה. עשו את זה בכורח המציאות. ירו טילים מצפון אז כולם אחרי שהטנק של עודד נפגע שם אוטומטית שברו שמאלה חזק. וזה שוב היה חסר באותו רגע, לא היה מידע. אז באמת שמעתי את המח"ט בקשר אומר זה בסדר מדרום. קרוב ל"לקקן" חזרתי חזרה לציר. אני חשבתי שאנחנו 9 טנקים אחרי שהטנק של עודד נפגע, לא קיבלתי שום דיווח לגבי הטנק של דודי קשת ז"ל שהיה 2א'. אני גם יודע שנח המ"מ שלו לא ידע שהטנק הזה איננו איתנו עד שהגענו ל"לקקן". נסענו בשדרה, הטנק שהיה אחריו לא דיווח ואף אחד לא ידע. כשהגענו ל"לקקן" הסתבר שחסר טנק, ואז התחיל כל הבריבור ברשת. יוסי היה קצת מאחורה ואמרו לו לחפש ולראות. חוסר המידע שהיה היה גם לגבי עצם התנועה. אמרו לי תסחוב ל"לקקן". לא ידעתי אם ב"לקקן" כוחותינו או איב. זאת היתה שעת בוקר די מוקדמת. היו ערפילים. דגל מצרי היה. ראיתי טנקים, אי אפשר היה לזהות. רק 100 מ' לפני "לקקן" זיהיתי שזה פטונים ונרגעתי. אני עד היום לא יודע למי היו שייכים אותם פטונים. לגבי הצליחה. כשהגעתי לחצות את התעלה כבר היו תמסחים שלקחו 2 טנקים. חלק לקחו טנק אחד. התארגנו שם באיזור החורשה עם 8 טנקים. אני לא יודע אם המצרים ידעו מה הולך או לא ידעו, בכל אופן מטוס אחד שלהם סוחי 7 ירד על הטנק של ברימברג מילא אותו בבוע, פגע כמה מטרים ממנו, במזל לא קרה שום דבר. אני זוכר שם מטוס אחד, ריקט ולא פגע.

סמג"ד 264 רס"ן אילן מעוז

ב-15.10 בשעה 110 נקראתי למח"ט. ישבנו בחניון גדודי באיזור "ילטה" עם מפקדת החטיבה. נאמר לי שעלי לקחת 12 טנקים ולנסוע לנקודה שנקראה "מיכאל" על ציר "פדוי". במקום הזה עלי לפגוש כח הנדסה, לקבל ממנו 12 דוברות, לגרור אותן ולהביא אותן לציר "עכביש". קיבלתי 12 טנקים שהורכבו בעיקר מטנקים לא תקינים כלומר מה שפחות כשירים לירי או לתנועה. היתה כל

היחידה של נדב, לא זוכר מספר טנקים, קיבלתי את ג'ון נדמה לי עם עוד טנק אחד, וגם מברגר קיבלתי טנק אחד. הגענו למקום, בדרך נתקע הטנק של אמנון סלומון והשארתי אותו שם. נפגשתי עם סמג"ד הגישור ברוכי ועם המג"ד אבי זוהר. הדוברות עמדו פרוסות משני צידי הציר. לכל דוברת היה מפקד צוות. אני פעם ראשונה ראיתי את הדינוזאור הזה. הטנקים נרתמו. לקראת 1500 הטנקים היו מוכנים בשדרה ביציאה מהואדי לכיוון הכביש. תדרכנו את כל המט"קים לגבי הגרירה, מהירות נסיעה, איך מתנתקים. לאחר מכן התחלנו לנוע עם 11 דוברות רתומות ל-11 טנקים. נדב הוביל וג'ון היה בטנק האחרון. היו לנו 2 טרקטורים שהתפקיד שלהם היה להוריד את כל התמרורים מצדי הדרכים כדי שהפרופלורים של הדוברות שבולטים לכביש לא יידפקו בתנועה. בתחילה נסענו די מהר, יצאנו מהואדי ועלינו על ציר "מבדיל". עד ל"מבדיל 79", כמה קילומטר לפני טסה, התנועה היתה רצופה, ואז התחילו הבעיות. דרגים על הכביש, טנקים משני צידי הכביש. כלי רכב של אוגדת הגייס שלא הסכימו לפנות את הציר, ואז התחלנו להרים כלי רכב ולהזיז אותם מהכביש. ככל שעלינו יותר צפונה התנועה היתה יותר קשה. הגענו לצומת "עכביש" בערך ב-1700. התחילו להישבר אזני גרירה בטנקים. הלכה ממסרת. הטנקים התחילו להתחפר בחול ולא הצלחנו להתקדם. התחילו לזרום כל מיני אל"מים ותא"לים, קהנ"ר עצמו וכל אחד עם העצות שלו. בסביבות 2100-2200 התקשרתי לגיורא ואמרתי לו שיש הרבה בעיות. גיורא לחץ אותי והבנתי שהוא צריך את הטנקים. ביקשתי רשות להתנתק, ולאחר דין ודברים קיבלתי רשות להתנתק. התחלנו להוריד את הטנקים מהציר כדי לא לסתום אותו ולהתנתק מהדוברות, ואז קיבלנו הוראה לא להתנתק, ולהמשיך לגרור את הדוברות על ציר "עכביש". חלק מהדוברות כבר התנתקו והיתה בעייה להתחבר בחזרה ולהעלות את הדוברות בחזרה לכביש. בכמה מקרים היינו צריכים לרתום כמה טנקים בטור כדי להעלות את הדוברות בחזרה מהעמק החולי הזה לכביש. התחילו להגיע הדוברות מהצפון. הסתבר שמ-12 שוטים שיצאו רתומים לדוברות מהצפון הגיעו רק 2. ל-10 מהטנקים האלה נשברו האוזניים. בשלב הזה התחילו להגיע הצנחנים עם האוטובוסים והזחל"מים והתול"רים שלהם. היו שם בסביבות 20-30 אוטובוסים. היה שלב שהיינו צריכים לנתק טנק מדוברת כדי לאפשר להם לעבור. כמובן שזה הפסיק לנו שוב את העבודות. התקדמנו לאט, בשלב מסויים רמ"ט האוגדה הביא לי סולר לטנקים ותדלקנו. היה ערפל אימים ולילה, היתה ממש סכנה לנסוע עם הדוברות ליד העיקול המפורסם של סוללת התותחנים. הכביש היה חלק. 2-3 דוברות שנשארו בסוף חנו עד שהערפל יתפזר בבוקר.

מ"פ א'

עד "עכביש" התנועה היתה בסדר. שם החלו כל הפקקים. שם היתה המהומה הגדולה עם כל הגנרלים הגדולים ורזון. אני רבתי פה עם רזון על ציר הכניסה ל"עכביש". אמרתי לו: "תיקח ותכוון". משך את הטנקים טנק חילוץ והדוברות האלה יש להן הצלבות ועוגנים חזקים מאד כדי למנוע סיבובים חזקים וקריעה של היצול. הוא עשה סיבוב חזק ותלש את הטנק מהדוברת. היו לנו בעיות

עם הטנקים, בעיית מנוע ובעיות קשר, כל מיני צרות. היו פה כמה טנקים פגרים שהיה להם רק מנוע לגרירה אז רתמנו אותם. כל העסק הזה הלך לאט מאד. אנחנו הגענו ליד ההוקים רק בסביבות השעה 2100. מפה התנועה היתה איטית מאד. היה לנו רכב שהיה צריך לפנות את השיירות לאורך הכביש. עמדו על הכביש אוטובוסים, רכב של דלק, אספקה של תחמושת. הכל עמד שם. פגשתי שם אפילו בחור ממרחביה. היו כמה אוטובוסים שנתקלו בדוברות, הצלחנו לדחוף הצידה כמה אוטובוסים. בקיצור היתה שמחה גדולה. לקראת בוקר היה באמת ערפל חזק, הגענו ל"יוקון". ב"יוקון" התקשר איזה קול נורא מוזר בקשר. זה היה מצרי. הוא אמר לי להתנתק מהדוברות ולהגיע לציר "נוזל". כנראה שהמצרים עלו על הרשת של הפלוגה שלי. אמרתי "רות סוף" ובזה גמרתי את השיחה. פה היה תידלוק למי שהספיק. התקדמנו לאורך הציר, למעשה את כל ה-16.10 לאור יום חיכנו על ציר "עכביש", רתומים. ב-16.10 בלילה קיבלנו פקודה לנוע קדימה. התחלנו לנוע כשהעיפות היתה גדולה מאד. בטנקים נרדמו וכל פעם היה צריך ללכת להעיר אותם. סיפורים שלמים עד שהערנו את כולם והתחלנו לנוע לאט מאד. אז בא דוביק תמרי והתחיל לזרז את זה. חלק מהטנקים בכלל לא היה להם קשר, הם היו רק טנקי מנוע שגורו. בשלב מסויים נוספו אלינו דוברות מהצפון. כל השיירה הכבדה הזאת התחילה לנוע על "עכביש", אני נעתי ראשון. לא היתה אף ירייה באיזור הזה. לפנות בוקר הגענו ל"לקקן". עלינו על "לכסיקון" לכיוון "נחלה". ברוכי היה אצלי על הטנק עם מכשיר קשר ואיתו הוא ניהל. היה רכב שרוף שלנו באיזור "נחלה". הגענו לחצר. בסביבות 0830 התחלנו להכניס את הדוברות טנק טנק, לפי קריאה שלי. פה כבר היתה הפגזה, לא צפופה אבל די מדוייקת, על החצר של "מצמד" ומה שמסביב. קיבלנו פקודה מאריק שרון שהיה פה לזרוק מהר את הדוברות לתוך המים. הגיע טנק, התנתק, שני דחפורים מאחור דחפו את העגלה למים. הכניסו את הדוברות למים כדי לחבר אותן אחר כך לגשר. בשלב מסויים הטנק של אגוזי חטף פגיעה ישירה על הדוברה. הדוברה נדלקה ואני נתתי לו הוראה להתנתק ממנה מיד. הוא הצליח לצאת החוצה, להתנתק, והמשכנו בכל התהליך הזה של הכנסת דוברות. כאשר סיימנו ריכזתי את הטנקים בחצר, וטל קצין אג"מ אוגדה אמר לי לצאת מהחצר ולאבטח לכיוון צפון. עמדתי שם והתיבשתי, התקשרתי לגיורא ושאלתי אם אני יכול לעבור. בסוף קצין אג"מ אוגדה אמר לי לעבור על הג'ולואות. העבירו אותי שניים-שניים, שבעה טנקים עברנו את הגשר יחד עם ג'ון. נכנסנו בין העצים. מצאנו שם מיכלית דלק וקצת תחמושת. תדלקנו, תחמשנו מה שיכולנו ורצנו לכיוון המחנה בדור סואר, ושם פגשתי את גיורא.

מ"מ בפלוגה א' סגן נועם אגוזי

הצרות שלי התחילו כקילומטר לפני הפנייה של טסה. שם הלך המנוע של הטנק. החלפתי טנק וקיבלתי איזה פגר שהיה למעשה רק קליפה, עם נזילת דלק ועם 4 פגזים שהצלחתי לקחת מהטנק שלי, וככה נסענו כל הדרך. בבוקר באיזור החווה הסינית ירו עלינו אש קלה, היו נותבים. באיזור החצר נכנס פגז זרחן בול על השפה של הדוברה. שם שכבו כל אנשי ההנדסה והפגז נכנס ממש

בתוכם. יצאתי עם הטען קשר לראות מה קרה. היתה מהומה רצינית. אני באותו זמן חטפתי רסיס כבוע שהכניס אותי חזרה לתוך הטנק. הוצאתי את הראש וראיתי שיש פצוע אחד בוודאות, אנשי הנ"מ ששכבו שם חילצו אותו. התקדמתי באיטיות רבה כי חששתי לדרוס את אנשי הדוברת כי לא היה לי קשר איתם. הדוברת קיבלה עוד פגיעות, השמן שם רתח כל הזמן והיה שם עשן לבן. חטפנו גם כמה פגיעות בטנק. אני חששתי שהאש תעבור מהדוברת לטנק והכל יתפוצץ. היה קשה מאד לתמרן שם, היה שם שדה מוקשים. החלטנו לנתק את הדוברת. היצולים של הדוברות היו משהו רציני, כשנרתמנו לדוברות טרקטור היה מרים את זה עם כף. אם לא היה טרקטור 15 אנשים היו מרימים. אני בחיים שלי לא הרמתי לומים כמו עפרונות, אבל עם הטען קשר פתחנו את הפינים והסתלקנו.

מג"ד 599

ה-15.10 מוצא אותנו עדיין באיזור "ציונה". התמזמזנו שם כל ה-15.10. אחה"צ קיבלנו פקודה לנוע ל"יוקון". בשעה 1730 היינו באיזור "יוקון" עם כל הגדוד : 3 פלוגות טנקים ופלוגת החרמ"ש עם הזחל"מים. יהודה טל הביא עוד 3 טג"שים שקיבלנו ת"פ בטסה. קבוצת פקודות היתה צריכה להתחיל ב-1730 אבל גיורא הלך ברגל כמה קילומטרים כי היו פקקים על הכבישים ולכן התחלנו בסביבות 1830. קבוצת הפקודות היתה מפורטת. זה לקח בערך רבע שעה. זה נקרא מפורט משום שבתכנונים אכלנו את זה כבר שנתיים. ההנדסה בכלל לא ידעו מה קורה איתם והם ישבו מפוחדים בפינה. הוחלט שגיורא לוקח את הדוברות והתמסחים, שמעון את הדינוזאורוס, ואני הולך פרייר. זה עלה לי ביוקר. אחרי קבוצת הפקודות הגיע דני מט, מח"ט הצנחנים, והוא רצה כח של טנקים שילווח אותו. קיבלתי הוראה להעביר פלוגה, העברתי את פלוגה ח' בפקוד יוחי ז"ל והם עברו, לא הצלחתי לתדרך אותם. כדי לאמת את המקום ששמעון היה צריך לחתוך עם גשר הגלילים צירפנו אליהם את יהושע כ"ץ ז"ל מהכח של פאצי, שהיה צריך למצוא את המקום המדוייק של ציר התעלה בשביל לסמן לפאצי בדיוק לאן לנסוע כדי שהדינוזאור לא יסתובב. התחלנו לנוע עם הדינוזאור. התפקיד שלי היה לאבטח אותו מקדימה ומצפון במשך כל התנועה של שמעון. נסענו נרדמנו עם הגשר הזה, עד ששמעתי פתאם את 103 בקשר אומר למח"ט כמה טנקים חופשיים יש לך, אז ירד לי הפופיק, ידעתי שזה הסוף. קיבלתי פקודה לעבור עם הגדוד לחטיבה 14. הייתי פרייר ועברתי, בניגוד לחברה של גיורא. קיבלתי פקודה לפתוח את ציר "טרטור" לכיוון "טרטור-לכסיקון". התחלנו לנוע, היה ערפל נוראי. נאמר לי ע"י מח"ט 14 לפגוש את מג"ד הצנחנים שעבר דרך הציר הזה. פגשתי פה את נתן שונרי, הוא היה שם עם 2 זחל"מים. הוא אמר לי שיש קצת בעיות על הציר הזה ושכאן באיזור הזה מזרחית לצומת "טרטור-לכסיקון" יש לו 30 נפגעים בתוך תעלה וכשאני מגיע לשם לחלץ אותם. גם ממה שאמר מח"ט 14 וגם ממה שאמר נתן שונרי חשבתי שזה עסק פשוט ואנחנו נוכל מיד להצטרף לחטיבה. הוא הצטרף למעלה על הטנק על מנת להראות לי בדיוק לאן לנסוע. אז אני הייתי עם פלוגה ז' עם אמנון עמיקם באיזור "טרטור 40", ואת

ירון עם הסמג"ד הכנסתי דרך השטח כדי להיכנס על הציר בחיפוי של פלוגה ז'. אז נעלם הערפל והתחלנו לחטוף מטח רציני מאד של טילים. יהודה הצליח להיחלץ עם ירון לאיזור מרוחק של גבעות אחרי שנדפק טנק אחד. פלוגה ז' ואני נכנסנו לתוך איזה בור יותר נמוך שהסתיר אותנו מהיעד. סה"כ הגזרה הרחבה מאד שירו ממנה טילים, זה היה מ"סגול 183" לרוחב כל החווה הסינית. מטח עצום של טילים. לא ראיתי את השמש פתאם. ראיתי שממשיכים לירות טילים וטוב שאנחנו בתוך הבור שהם לא רואים אותנו. קיפלנו אנטנות. ראיתי אותכם רצים על הכביש. באיזור הזה של "עכביש 51" כבר בער טד"ח ובער נגמ"ש. ראינו פה כל מיני חלקים של כלי רכב. ואז צעקתי לשמעון יורים עליך טילים. הוא אמר תודה אני רואה וחטף את הטיילים. יתר הכח נע למטה והצליח לעבור. עוד איזה נגמ"ש שנמלט מאיזור "עכביש 51" ועשה איגוף קטן מדי חטף פה טיל. אז יהודה חסם את הדרך ולא נתן יותר לאף אחד לנוע יותר על ציר "עכביש" לכיוון "לקקן". בינתיים בבור הזה התחלנו לחטוף ארטילריה וקיבלנו פקודה לתפוס את הציר. בחיפוי ארטילרי ניסינו לעלות על הציר. עם 9 טנקים ניסינו לעלות. מטח של טילים – 6, 8, 10, שוב נחלצנו. אמרתי למח"ט 14 שהעסק הזה לא פשוט. כל הרוחב הזה מלא חיילים ומלא טילים. מהכיוון הזה זה לא נראה אפשרי, לא בכח שיש לנו על כל פנים. יהודה עם 8 טנקים לרדת קדימה לא יכול היה כי זה היה מין מדרון כזה שהוא היה חוטף תיכף מטח טילים. ואז מח"ט 14 קיבל ת"פ את הגדוד של עוזי בן יצחק כדי שיבוא מצפון מהאיזור של "חמדיה" בערך וינסה להתלבש על "סגול 185" ולפתוח באש עד לאיזור החווה הסינית, ודרום לה. ראיתי את הגדוד הזה מגיע ומתפרס. "מה אפשר לעשות?" שואל אותי מח"ט 14, אמרתי לו שמהחזית אני אתן חיפוי והוא ילך לאורך התעלות. התשובה שלו היתה שלילית, עוזי יתן חיפוי ואני אלך בניצב לתעלות. איך שאנחנו מתחילים לעלות הטנק הקיצוני של שוקה, מ"פ של עוזי בן יצחק, מצודד עלינו קנה, יורה אחד קצר. תיקון הוא לא הספיק לעשות כי ברחנו אחורה. אמרתי לו שאני לא משחק גם נגד ערבים וגם נגד יהודים. מח"ט 14 אמר לגדוד של עוזי בן יצחק לנטוש את המקום. הגדוד של עוזי בן יצחק עשה שמאלה פנה, נסעו בשדרה מזרחה כאשר עם המקלעים הם דפקו לנו על הצריחים, והמשיכו גם על יהודה. עד שהם חזרו חזרה לטוביה, שם הם לא ירו. אנחנו נשארנו בבור הזה עם פקודה מפורשת לפרוץ את הציר. בניגוד ליוסי אני פרייר. עליתי על הציר, אמרתי שזה התאבדות. ביקשתי הרבה חיפוי ארטילרי והתחלתי לרוץ על הציר הזה. הם היו שם מיליונים בתעלות של החווה הסינית. התחלנו לרוץ 6 טנקים רק בפיקוד קצינים. טנק אחד חטף מיד איך שהוא עלה. הוא עלה אחרון וחטף בצריח, הוא נעשה חירש. עשה אחורה פנה וחזר לבור. אחריו בא בתור תלמי. חטף בתא הנהג והצוות נחלץ. תלמי רץ עם תחתונים עם הפצועים שלו. מזל שלו מכיוון שזה היה על ציר "טרטור" והיו שם בערך פי 5 אנשים ממה שהיו על "חמוטל". המזל שלו שפה בתעלה באחד הנגמ"שים היה מפקד גבר. סרן אחד מגדוד סיור. הוא ראה את הטנק נפגע, נכנס עם הנגמ"ש לתוך השטח וחילץ אותם. איך שהוא הסתובב עם הנגמ"ש הוא חטף טיל. הטיל לא פגע בנגמ"ש אבל פגע בו ושחט אותו. זה מה שהציל אותם מהעסק הזה. הטנק נשאר פה. אנחנו לא ידענו על העסק הזה. אנחנו

המשכנו לרוץ וירינו עם התותח כמו ב-0.3. לא בחרנו בתחמושת. הגענו עד התעלה הזאת שם מצאנו שרידים של זחל"מים. ציר טרטור" פה באיזור 43 עובר על תעלה עמוקה שאי אפשר לעבור אותה, ועל הדרך היו שרידי טנקים וזחל"מים. אי אפשר היה להמשיך. ניסיתי לעקוף, נתקעתי בתוך התעלה. ראיתי שזה לא עסק, שמאלה פנה והתחלנו לשבור. איך עברנו את התעלות אני לא יודע, אבל הצלחנו לקפוץ מעל תעלות שטנק נורמלי לא עובר אותן. יצאנו החוצה, במזל היתה פה גבעה שהצליחה להסתיר את הטנקים מהחבר'ה שישבו בחווה הסינית. התחבאנו מאחורי הגבעה הזאת ואז אמנון עמיקם אמר שקמיקזים לא עושים דבר כזה. איך להיחלץ מפה זאת גם היתה בעייה. כל השטח הזה מוכה טילים. בתיאום עם יהודה שהוא ראה את השטח ממקום גבוה מצאנו מקום נמוך והצלחנו להיחלץ בסיבוב כזה. שם אספנו 20 פליטים מהצנחנים, פצועים שהלכו ברגל. לקחנו אותם על הטנקים, חלק פצועים, והבאנו אותם לאיזור בערך קילומטר מערבית לצומת "כספי-עכביש". נשארנו פה 3 טנקים שנתנו לנו חיפוי בפריסה על הציר הזה שהיו בעיצומה של התקפת מטוסים שבאה לחווה הסינית לחלץ אותם החוצה. אנחנו הצלחנו להתארגן בחזרה כאן. עשינו מלא מחדש, לקחנו את פלוגת החרמ"ש, ואמרתי לסמח"ט שאני עם חטיבה 14 לא הולך יותר. הוחלט שאנחנו ב-16.10 מארגנים תספוקת לכח של החטיבה שנמצא בצד השני. העמסנו על הזחל"מים שלנו בין 30-35 פגז בזבילים, ומיכליות דלק, אוכל וכל מה שאפשר, ועם חושך ב-16.10 בלילה התחלנו לנוע על ציר "כספי". פאצי ניווט אותנו באופן יוצא מן הכלל "לקקן". ב"לקקן" פגשתי את עממי עם עוד 2 טנקים ששרדו מפלוגה ח' שהלכה עם הצנחנים. בלילה הקודם יצרתי איתו קשר, הוא אמר שכבר לא נשאר אף אחד. אמרתי לו שימתין לי ב"לקקן" עד שאני אגיע. חשבתי שאני אגיע תוך כמה שעות. זה היה בערך תוך 24 שעות. ב-17.10 עם אור ראשון היינו ב"לקקן" ורצנו בשתי נגלות לעבר "מצמד" בכוונה לצלוח כמה שיותר מהר. המקום הזה לא היה סימפטי ומהרשת החטיבתית הבנתי שפה בצד השני יותר סימפטי.

בציר "טרטור" 2 טנקים הושמדו, באחד הנהג נפצע קשה וארבעה נפגעים, וגם הנהג של תלמי רוני בר נפצע קשה.

מ"פ ז'

היו לי 8 טנקים בחווה הסינית. ירו עלינו מעיכים לא פגעו וניסו לפגוע עם ה-0.3 וגם כן במזל לא הצליחו. ניסינו להסתער פעמיים, בשני המקרים עמי היה קצת לפני, וכשאני ראיתי שהוא מתחיל בהסתערות אני אחריו ועפו טילים לפני הטנקים. חזרנו פעמיים. החלטתי להשאיר חלק מהטנקים ע"פ תרגולת של חיפוי והסתערות. לקחתי איתי את הסמ"פ תלמי, את מ"מ 2 מסנברג ואת ירון קימלמן, יחד איתי 4 טנקים, והשארתי בחיפוי 4 טנקים. עמי שבר ראשון לכיוון הציר, הקש"א נדב סהר אחריו, אני אחרי נדב כאשר כולנו רצנו כמו מטורפים. ירנו ירי בשדרה, הטנקים האחוריים יכלו לירות רק לכיוון שעה 2-3 כלומר לכיוון צפון-מערב. עברנו את תעלות ההשקיה שהן תעלות עמוקות ואחרי זה הסתובבנו. עשינו דרומה פנה שמאלה חזק. רצנו חזרה ואני נתקעתי

בתעלה עמוקה מאד. כ-3 דקות לא יכולנו לצאת, בסוף הצלחנו איכשהוא לצאת. הגעתי כבר אחרון לדיונה. אני רואה שיחד איתי נמצאים עמי והקש"א וירון וחסרים שניים, מ"מ 2 ותלמי. התקשרתי למכליס שהיה בחיפוי ושאלתי אם יש טנקים שחזרו אליו. הסתבר שטנק אחד חזר אליו, הוא חטף טיל במגבה תותח והוא לא כל כך שומע. שאלתי האם תלמי הגיע וענה שלא. קראתי לעמי ואמרתי לו שאי אפשר לעזוב את השטח, המשנה נמצא בשטח ואני לא יודע איפה הוא. עמי אמר "בסדר אני הולך לברר", ואז הוא התחיל לנסוע לאורך הדיונה הזאת צפונה וכאן עמד נגמ"ש במחפורת. הוא שוחח עם אותו בחור שישב על הנגמ"ש בעזרת תנועות ידיים. הקשר עם תלמי נותק. אחר כך התברר שהנהג שלו חטף 2 שמלים ואיבד רגל. בדרך העוקפת בחזרה אספנו בסביבות 30 צנחנים, הם היו מאד מבולבלים, על הטנק שלי עלו 4-5 חבר'ה. שאלתי אותם מאיפה הם באו, הם לא ידעו חוזה סינית, הם לא ידעו שום דבר. הם נסעו לכיוון מערב, והם נדפקו שם עם זחל"מים. חלקם היה בלי נשק. חלקם היה פצוע. הם היו צמאים מאד. כל העסק הזה נמשך מסביבות 0800. בשעה 1300 נדמה לי היינו ב"עכביש 53". שם תדלקנו וחימשנו. בנוסף לפצועים בטנקים שנפגעו גם הטען שלי היה פצוע, נשברה לו היד ממנגנון הרתיעה.

סמ"פ ח' סרן אליהו עממי

יוחי ז"ל הגיע מקבוצת הפקודות וכל מה שאמר הוא שאנחנו נעים לאיזור הצליחה על ציר "עכביש" ומובילים את הצנחנים שנעים על זחל"מים. נסענו בשדרה, היינו 7 טנקים בפלוגה. יוחי נסע ראשון ואני אחרון. נסענו על "עכביש" ומדי פעם עצרנו. באיזור "פוטון" הגיעו טנקים ממערב ועלו לכיוון השני. שם נצנצנו קצת, כמעט ירו אחד על השני. סה"כ היה די שקט, מדי פעם ירינו איזה צורר. הגענו ל"לקקן". פנינו ימינה ואחרינו הזחל"מים בטווח ראייה כל הזמן. הגענו לצומת "נחלה". הצנחנים נכנסו לאיזור הצליחה ואנחנו המשכנו צפונה. פה יוחי פרש 3 טנקים קדימה ו-4 טנקים היו מאחור על הכביש. היה חשוך מאד. ברגע שהטנק הראשון הגיע לצומת נפתחה עלינו אש חזקה מאד של חי"ר בעיקר, בזוקות, תול"רים, היו טנקים כנראה יותר רחוק. יוחי הודיע בקשר "נפגעת" וזהו. הוריתי לכולם להיחלץ לאחור. קצת דרומה מהצומת יש סוללה גבוהה שמאפשרת לתפוס עמדות לכיוון צפון, לאיזור שירו עלינו פחות או יותר. ואז הסתבר שהטנק של יוחי כבר בוער. אחר כך נודע לי שכמעט כל הצוות נהרג, כולל יהושע כ"ץ, שעל קיומו לא ידעתי, ורק אחד הצליח לצאת או עף מההדף. בטנק של יוסי ויינברג מ"מ 2 גם כן 3 נהרגו כולל הוא, אחד הצליח לצאת. את השניים האלה אנחנו אספנו על הטנקים שלנו ויצאנו אחורה. אז עלה עוד טנק על מוקש ממזרח לדרך. הטנק השני לפני האחרון חטף פגיעה בצריח אבל החליק עליו מאחורה. כנראה הם ניסו לפגוע בטנק הראשון והאחרון ובצורה כזאת לסגור את העסק שיהיה מוקף מהצדדים. הטנק של עזרא עלה על מוקש, וקצת לפני זה הוא חטף גם כן איזו פגיעה ולא חדר החליק לו. הבנתי שבמקום הזה הוא לא יכול להישאר כי תוך שניות הוא יחטוף עוד פגיעה, ואמרתי לצוות לצאת. הם באו אלי לטנק. הוצאנו אותם אחורה ואז התחילו להגיע הזחל"מים של נתן שונרי, עם הצנחנים. את

כל הפצועים וכל אנשי הצוות העודפים העברנו אליהם. נסענו אחורה וניהלנו אש כל הזמן. בשלב הזה הגיעה אלינו איזו יחידה אני לא יודע של מי. הוא בא אלי ושואל מה העניינים. הסברתי לו מה קורה והוא אמר "בסדר אנחנו ננסה לעבור". אמרתי לו "אני אצטרף אליך". הוא נתן לי את הרשת. ניסנו עוד פעם לעבור. היתה אש תופת ממש. ניסינו כמה פעמים להתקדם עד הציר ולפנות ימינה. יש לציין שכשבאנו בפעם הראשונה אז פה בשני הצדדים עמדו כבר M60 2 שרופים של חטיבה 14 כנראה. כנראה שנדפקו לפני זה. אני הבנתי שאנחנו צריכים להישאר באיזור הצומת. הם אמרו שצריך לפנות ימינה או להמשיך ישר. ניסינו כמה פעמים לעבור וזה לא הלך. באותו זמן כבר התחילו להגיע עוד טנקים, הגיע נדמה לי גם מח"ט 14 שנעמד עם הטנקים שלו בצומת והתחיל לנהל את העניינים. לפנות בוקר הגיעו מהאיזור הזה גם 10 צנחנים, דרומה קצת מציר "טרטור", מנפנים בידיים. עשינו להם סמנים שיתקרבו אלינו. היו שם כמה פצועים, אחד שרוף. אחרי שנרגע כל העסק, אני לא זוכר באיזו שעה, דיווחתי לעמי על מה שקרה, מי ישנו ומי איננו. הטנק של מ"מ 1 שחטף 3 פגיעות בצריח, למזלו לא קרה לו כלום, פרט לזה שהוא לא יכול היה לצודד ולא יכול היה לירות, הטנק נסע לטסה. בבוקר לקחנו את הצנחנים האלה על הטנקים, חזרנו ל"לקקן" וחיכנו לגדוד. אני שמעתי בקשר את כל מה שקרה כאן עם עמי. התקשרתי איתו והוא אמר לי לחכות, הם יגיעו תוך כמה שעות. היו לי 3 טנקים בסה"כ ואיזה סמל אמר לי שיש ידיעות על טנקים שצריכים להגיע מדרום. ירדנו ונעמדנו פה. נדמה לי שהגיעו עוד טנקים אחרי זה. חיכנו שעתים ושום דבר, אחרי זה פתאם באים ואומרים שוב שצריכים להגיע טנקים. המשכנו לעמוד, לא הגיעו טנקים. העסק התארך. בילינו שם את הלילה. היו שם המון כוחות, חי"ר ושריון. לפנות בוקר עמי הודיע לי שהוא מגיע מאיזור החולות, שאני אזהיר את כל הכוחות שזה טנקים שלנו. עברתי ברגל והזהרתי את כולם. עם אור ראשון עמי הגיע. נפגשנו כשלמעשה 2 טנקים מתוך ה-3 באחד היתה נזילת דלק חמורה ולאחד לא היה צידוד הידראולי כך שמהפלוגה נשארתי רק אני. הוא צירף אותי לפלוגה ו', לירון, ויחד חצינו את התעלה. יצאנו 7 טנקים. 2 נשרפו. אחד עלה על מוקש ונטשנו אותו, אחד נפגע בצריח וחילץ את עצמו הגיע בסופו של דבר לטסה. היו לנו 7 הרוגים ו-2 פצועים.

מח"ט

הפלוגה הזאת ניתנה לצנחנים כאבטחה. צריך לזכור שבאיזור הזה עברה חטיבה 14, ולמעשה כל האיזור הזה היה צריך להיות מטוהר. מח"ט הצנחנים, מכיוון שמשימת הפלוגה היתה לאבטח אותנו, הוא החליט שלמרות שחטיבה 14 כבר עברה, לאבטח את הכניסה שלו לציר "נחלה" ע"י זה שיפרוס את הפלוגה קדימה, ולהפתעת כולם הסתבר שפה היה כח רציני מאד, ממש מארב. המארב הזה היה מארב טנקים בעיקרו, התחיל לדפוק על הטנקים של פלוגה ח'. כאשר בודקים דברים לאחור אמנם זה עלה לפלוגה הזאת בנפגעים, אבל להערכתי וגם להערכת הצנחנים הם הבטיחו את אפשרות הכניסה פנימה, מפני שאחרת המארב הזה היה דופק את גדוד הצנחנים שעבר על "נחלה". עוד לקח שצריך ללמוד אותו היטב זה מה קורה בקרבות לילה. חטיבה שלמה

של טנקים עברה באיזור הזה. על ציר הכביש עברו גדודים. באותו לילה חלק מחטיבה 14 הגיע לציר "אושה". היו שם מעל 100 טנקים. היה שם גדוד סיור וגדוד של חטיבה 600 שכולו נדפק על הכביש. סה"כ היו להם הרבה טנקים. היה חושך. כשפלוגה ח' הגיעה העסק התעורר לחיים מחדש. על כל פנים כשבדקים את הדברים עכשיו אז הפלוגה הזאת איפשרה לצנחנים להיכנס לתוך "מצמד" ואם הם לא היו שם היה מצב העסק חמור.

מ"פ חרמ"ש י' גדוד 599 סרן יונה דיאמנט

ב- 15.10 נענו עם כל הגדוד לכיוון "יוקון" ושם המג"ד היה בקבוצת פקודות והיה תכנון שבאותו לילה נעבור את התעלה, כשהפלוגה שלנו היתה צריכה לעבור יחד עם הגדוד אחרי 3 פלוגות הטנקים. נתנו לנו משימה לעבור את גשר הגלילים, באזור "ראש" 90 ומשהו היינו צריכים לפנות לכיוון צפון צמוד לתעלה, היינו צריכים לעבור סוללה ולהיכנס לאמפיתיאטרון. התחלנו לנוע בלילה, הרבה לא זזנו, נענו כל הזמן דבוק לטנקים כשהשתדלתי להיכנס בפנים, ז"א שהטנקים היו השדרה החיצונית ואנחנו נענו בצד. כולם נעו לאט חיכו לגשר. זאת היתה הפעם היחידה שאני השגתי את עמי. ככה תמיד הטנקים רצים ואני רואה את הענן. בבוקר הודיעו לנו שיש שינוי משימה והגדוד כולו יחד איתנו עובר ת"פ חטיבה 14. הגדוד צריך לפרוץ את ציר "טרטור". המג"ד נכנס לרשת ואמר לי לנוע אחרי. הטנקים התחילו לזוז ושוב ראינו את האבק שלהם. נענו לאט במקביל לציר "עכביש" בדיונות. הספקנו לעבור את ציר "פוטון" ואת "עכביש 53", לעלות קצת על הרכס, אז התפזר הערפל, וראיתי את הסמג"ד ואת עמי למטה, וראינו שמתחילים לעוף עליהם כל מיני דברים. לא הספקנו לעמוד שם הרבה והתחילה לרדת גם עלינו ארטילריה. בהתחלה לא ידענו בדיוק מה לעשות, קדימה אחורה, עד שהתחילה לרדת ארטילריה חזקה יותר, שמענו כבר את הרסיסים דופקים בדופן של הזחל"מים. עם זחל"מים זה לא נעים להיות שם. זזתי איזה 200-300 מ' אחורנית ברוורס. צריך לציין שכל תנועה שם בתוך הדיונות בקושי זזה. שמעתי את עמי בקשר כבר לא ראיתי אותו. ראיתי את הסמג"ד עם פלוגה ו', עליתי ממש על ידו מאחור. שמעתי שעמי מנסה להיחלץ קדימה ואחורה. בשלב זה שאלתי אותו אם הוא בכלל זוכר אותי אבל האמת שלא הייתה לו הרבה סבלנות, לא אלי ולא לאחרים. רציתי להיות בחור טוב ורציתי לתת לו את ה- 81 שיעשו לו עשן, אבל הוא אמר לי שאני ארד מעליו, בצדק. זה היה טווח גדול מדי. ואז שמעתי שכולם נחלצים לאחור. גם אני המשכתי לנסוע לאחור כשבעצם כל הזמן שעמדנו שם הם ניסו לטווח אותנו ואנחנו ניסינו לזוז לאחור. בסה"כ הם דחפו אותנו אחורה והגענו בערך לאזור "עכביש-חמדיה". ב-16.10 בצהריים הגיע עמי בחזרה אחורנית, אסף אותי אליו ויחד נסענו אחורנית ל"עכביש 59". שם פגש אותי הסמח"ט. אז לא היה ברור אם אני עובר עם התחמושת לבד או עמי עובר איתי. התוכנית הראשונה של הסמח"ט היתה לשלוח אותנו, הכוונה היתה להעמיס על הזחל"מים כמה שיותר תחמושת, כמה שיותר דלק ומזון, ולהעביר אותנו דרך "לקקן" לצד השני. בלילה העמסנו את הזחל"מים בפגזים. ביקשו מאיתנו לשים כמה שיותר ואז הורדנו את כל

האריזות והזבילים ושמנו אותם ממש בתפזורת. היתה תחרות מי ישים יותר פגזים על זחל"מ, הגיעו עד 40 פגזים לזחל"מ בשכיבה כשעליהם יושבים 10 אנשים. בלילה התחלנו לנוע עד "עכביש-כספי". ב"כספי" פנינו דרומה ועם כל השדרה הגדודית הגענו ל"לקקן". ב- 4:30 לפנות בוקר הגענו לחצר. אני זוכר שנתקלנו שם בצנחנים ובערמה של שבויים. עם אור ראשון אמרו לנו לפנות להסתדר לפני הפתחים ולעלות על הדוברות. היו שם 3 דוברות. על דוברת אחת העלו טנקים ועל הדוברת השנייה רצו להעלות 4 זחל"מים. בסוף העלו איתנו 4 זחל"מים על דוברת גדולה וזחל"מ וטנק על הדוברת הקטנה. עברנו לצד השני.